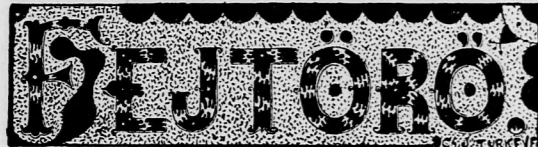

A világ legnagyobb konyhája. A világ legnagyobb konyhája a Bon-Marché házában van Párisban. Ez a konyha az óriási áruháza négyezer alkalmazottját látja el étellel. A konyha legkisebb bográcsa 83 liter, a legnagyobb 400 liter irtartalmú. A konyhá-
nak ötven olyan sütőserpenyője van, hogy mindegyik-
ben 300 szeletet és 220 font burgonyát lehet sütni.
Ha omelette a reggeli, akkor 7800 tojás kell hozzá.
A kávégép naponta mintegy tíz hektoliter kávét főz.
E rengeteg konyhában hatvan szakács és száz kukta
van alkalmazva.

Jelige: Fejtőrő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Egy kutya egy nyulat üldöz, a nyúl 90 ugrással előbbre van s 5 ugrást tesz azon időben, melyben a kutya 4-et tesz. Már ha két nyúlugrás mekkorasága a kutyanak 5 ugrásával egyenlő, hány ugrást kell a kutyanak tennie, hogy a nyulat utóljárja?

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik azt a Bihar megyei községet, mely a Sebes-Körös mellett fekszik? Közelében van az Igricze vagy Pesterei barlang, melynek szádaja a vonatról is látszik, s odább délre van a Kalotai barlang.

Történelmi kérdés:

Melyik római császár volt az, a ki egy ideig apósa vezetése mellett uralkodott? Alatta foglalta el Alarich Rómát.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve annak az állatnak, melynek egész szervezete alkalmas a hegyen való mászkálásra és ugrálásra? Szőre durva, hosszú, feje aránylag rövid, homloka széles, orra keskeny; fejét két sarlóidomú rovátkos szarv díszíti.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. augusztus 20.

A 31. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Irodalomtörténeti kérdés: Faludy Ferenc, született 1704-ben Németújvárott, meghalt Rohonczon 1779-ben **Történelmi kérdés:** Kosciuszko Taddé, Csengey Gusztáv: A fogoly lengyel. **Képrejtvény:** Nem szabad az, ki önmagán uralkodni nem tud.

Helyesen fejtették meg: Wendörfer Imre, Lichtenstern Béla, Niegreis János, Strausz Gyula, Scherz Alfréd, Vadas Zoltán, Kemény Antal, Aczél testvérek, Schvitzer Zoltán, Engel László, Keviczky Vilmos, Szenyovszky Ferenc, Lissen S., Blamberg A., Kozsereán Gergely, Horváth Sándor, Hajdu Béla, Kovács Dénes, Galovics Andor, Puskás Endre, Ember István, Faix Károly, Nyárády László, Stand Gábor, Krepelka Ferenc, Pichler Ágost, Litsék Zoltán, Miskolczy Gusztáv, Schenkenberger József, Gürtler István, Ehrenfeld Dezső, Berger Mór, N. Botka Andor, Zs. Tóth Albert, Tschet Károly, Lázár Béla, Borosnyay Oszkár, Jankó Béla, Hoffmann Géza, Balkányi Kálmán, Zakár Lajos, Krafka Boriska, Jeney (?) István, Laban Antal, **Marschalkó Ferencz.**

A kitézött könyvjutalmat Rupp K. Magyar írásbeli feladatok című művét **Marschalkó Ferencz** tanuló nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

G. K. Bpest. Olyan újság nálunk nincs. — **V. J.** Kovászna. A «Vasuti Tisztképző tanfolyam» igazgató-sága hozzánk nem szokta beküldeni a pályázati hirdetést s ezért pontos adatokkal nem szolgálhatunk. Forduljon tehát Zay Adolf miniszteri tanácsos úrhoz (VIII. ker. Luther-utca 3.) részletesebb utasításokért. — **B. K.** Nagyvárad. Hát feltételezi maga azt mirőlünk, hogy mi az egyes intézetek értesítői felett úgy rendelkezünk, hogy azokból tetszés szerint küldhetünk példányokat annak a kinek tetszik? Aztán meg mi közvetítésre nem vállalkozunk ám! — **E. Gy.** Elek. Vegye meg a táblát s kötsse be bármely könyvkötővel. — **R. O.** Lippa. Rendelje meg kiadóhivatalunkban Szász Károly «A versszavalás elméleti és gyakorlati kézikönyve» cz. munkáját. Ára 1 frt 20 kr. — **H. J.** Kisczell. Főleg a pénzüntézetekhez szoktak menni, de felveszik a Minisztériumokba és más hivatalokba is. Pályát ajánlani annak, a kinek hajlamait és természetét nem ismerjük, igen bajos dolog. — **N. K.** Czipfer. Az eddigi évfolyamok mindég január 1-én kezdődtek; a jövő évfolyamot azonban október elsején kezdjük. — **K. E.** Puchó. Helyes volt. — **T. K.** Sárosszék. Az érettségi tételek közlését tervbe vettük mi is. Több diákszólást is kaptunk, de, hogy azokat épen a szünetidőben fogjuk-e közölni, azt előre nem mondhatjuk meg. — **K. Á.** Debreczen. Vegyük a dolgot úgy, a mint van: maga látott egy képet, «mely a csatába rohanó Petőfit hőshonvédekkel vezetve ábrázolja», azt kérdezi tőlünk, hogy azt a képet hol szerezhetté meg. Nem veszi észre, hogy milyen furesa egy kérdés ez? Epen olyan, mintha mi arra kérnők magát, hogy mondja meg nekünk, hogy hol olvastunk mi arról a bizonyos nürnbergi töléseről, mert szeretnénk birni hiteles leírását, hogy alkalomadtán elkészíthessük. — **T. K.** Sárosszék. A kérdzett lap czíme: Le Progrès. Kiadóhivatala Gyár-utca 24. szám alatt van. — **A. hullócsillag** című vers valamivel jobb az eddigieknél, de nekünk még mindég nem elég jó.

Teljes ellátásra 2 vagy 3 vidéki tanulót elfogad Budapesten lakó keresztény család. Külön szoba. Czím: *öze. Kohutek Antalné VIII., József-körút 83. III. em. 44.*

!!! Gyűjtők figyelmébe!!!

8149

«VILÁGPOSTA»

czím alatt érdekes tartalmu képeslevelezőlap és levélbélyegűjság jelent meg.

Előfizetési ára egész évre 2 frt, felévre 1 frt. A lap kiadóhivatala **Faludi Zsigmond** előnyösen ismert levélbélyegüzletében **VII., Erzsébet-körút 28. szám** alatt van.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjuság számára. 17

Irta Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrády Antal.

Az orvos-egyetem dékánja a fekete táblára kifüggesztetett egy felszólítást, mely az orvos-növendékeknek szólt. Ékes tollal írott felszólítás volt az, legnemesebb fényében tüntette fel az orvos igazi hivatását, s végül felszólította, hogy a kinek kedve volna a kolera-járványtól megtámadott vidékre menni, az három nap alatt jelentkezzék a dékáni hivatalban.

Az orvos-növendékek legnagyobb része fázott még csak a gondolattól is, hogy odamenjen s életét kockáztassa. A kinek esetleg kedve volt is reá, azt a szülei nem engedték.

Az első, a ki a dékánál jelentkezett, Solyom János volt.

Az öreg, bozontos szemöldökű professzor, kinek országszerte híre volt nyeresége és rengeteg tudománya miatt, megveregette a «fiatal kolléga» vállát, azt mondta, hogy hivatásának nemes tudatával bir és majd lesz reá gondja, ha visszatér a — csatatérről.

Solyom János tudta, hogy minő rémes esatater az, hova indul, de a fiatal lelkesedés vele csak a feladat nagyszerűségét látta. Ha a szenvedők áldása, a megfélemlettek bizalma fogadja, nem fog visszariadni még a haláltól sem.

Szíváknának azt mondta, hogy haza megy néhány hétre a szüleihez, a szobát ne adja ki másnak bérbé.

— Nem én, soha! Tiszteltetem a kedves apja urát, azt a jó szavú, nyájas rokont.

A kinevezési okmányával s egyéb fontos iratokkal, melyeket a miniszteriumban állítottak ki neki, elindult.

Suhajda úr kísérte ki a Józsefvárosi pályaudvarhoz. Hogy történt, mint történt, de nagyon elérékenyedett, s mikor Janesit utoljára megcsókolta, bizony a kövér Suhajdának még a könye is kiesordult.

A kupé ablakából kihajló Solyom e szóval búcsúzott tőle:

— Viszontlátásra! . . .

Suhajda úr pedig napokig azt hajtogatta:

— Be nagy kár volna érte, ha . . . Istenem, be nagy kár volna!

XXV. FEJEZET.

A halál országában.

Az ifjú kolera-orvos éjfél után két órakerkezett meg a kolozsvári állomásra. A bérkocsisok szinte hajba kaptak egymással, hogy melyik vigye őt be a városba. Solyom János úgy döntötte el a vitát, hogy be sem akart menni, hanem egy apahidai gyékényes szekeret fogadott, s elindult azon nyomban Torda felé.

Arra a vidékre küldötték ki őt.

A kocsis tömzsi, deres bajuszú székely volt, a ki valahonnan Csikból vetődött a Mezőségre. A lovait még most is «csá»-val hajtotta, mint a esikiek szokták.

— Aztán nem fél az úr a kolérától? — böfenté ki a kurta pipaszár mellől, melyet a világ minden kineseért sem vett volna le az agyaráról. — Mert erre felé nagy baj van ám. A papoknak jó aratása volna, ha temetni mernének! . . .

— Nem félek, bátya, ha félnék, úgy hiszem, nem jöttem volna erre felé — viszonzá János.

— A már úgy van, uram! Ekkor a nyomorúság azt tartom még a hatvanharmadiki döghullás sem volt, pedig a már aztán Isten igazában nagy volt. Apámnak Csik-Szépvízen öt darab marhája egy

áldott nap döglött meg. Még ma is hallom, hogy sirt az öreg.

— Hányat temetnek el naponta?

— A bizony talán huszat is némely községben, csak hogy nem temetés az, fiatal úr, nem a, csak elássák a boldogtalanokat. Még azok sem merik kikisérni, a kik hozzá tartoznak.

— A doktor urak —

— Hagyjon békét azoknak, elszöktek mindjárt. Hús községben sem találni, mióta a gyalui doktort elvitte a pestis, holtra ijedtek a többiek, kötéllel sem lehetne egyet fogni.

— Elég szomorú dolog — mormogá fogai között Solyom, — pedig most volna okos tanácsra szükség.

— Egyébként is baj ez a kólera, de még nagy baj.

— Miért?

— Hát nincs fuvar! Akár hiszi az úr, akár nem, nyolczadik napja lesek utasra, egy sem akad. Magát küldötte az Isten, hogy megvizsgáljon.

— Bár még sok embert megvizsgálhatnak — sóhajta az ifjú.

— A székely gyanakodva, kíváncsian rántotta fel a balszeme fölött ácsorgó busa szemöldököt, s még egyszer megnézte a derengő hajnal világánál az utasát.

— Maga tán pap, vagy mi?

— Doktor vagyok.

— Ugyan ne izéljen! . . . Csakugyan az? . . . Oszteg honnan jön, megkövetem alázatosan?

— Pestről küldött a miniszter!

— No azt ugyan nem hittem volna, mert a hány doktort világeletemben láttam, az mind pápaszemes volt és alig tudott magyarul, aztán öregek is voltak mind egy szálig!

A kis hegymászó mokánylovak a gyors ügésben jól kimelegedtek. Mikor Kolozsvártól számítva a negyedik faluba érkeztek, a székely megállította szegényeket. Meg-meglapitgatta, megsúrolta, az üstöküket megránczigálta, (mert ezt a lovak sokkal jobban szeretik, mint a diákok) s egy kiesi szénát dobott oda nekik.

A kocsmáros ki sem nyitotta a kocsmáját. Egész nap zárva volt, csak egy négyzögű kis nyíláson adogatta ki a falusiaknak a dohányt, gyufát vagy pálinkát. Mert tudnivaló dolog, hogy ebben a pestises időben a nép még több pálinkát szeretett volna inni, csak hogy a nyomorúságát elfelejtse.

— Iezig, te — kiáltott reá a székely fuvaros a

kocsmárosra — egyet se félj már, no, hoztam Pestről egy kólera-doktort, az majd elkergeti tőletek a pestist.

Iezig hitetlenül rázta a fejét:

— Magának Marezi bácsi még mindig van jó kedv! . . . Áj! . . . áj! . . . Meghalunk, tönkre jutunk! . . .

— Ne búsulj Iezig, a zsidótól még a kólera is megijed! Hehehe! Adj tíz krajczáron egy kis szilvóriumot, de izibe, mert a doktor felült már a szekérre.

— Hova megy a doktor? . . . Mért nem marad itt? — kérdezte Iezig, mikor a pálinkát kiadta a nyíláson, s a tíz krajczáros ezüst hatost gondosan letörülgetve becsúsztatta bő zsebébe.

— Tordára megyünk, Iezig, ha beléd talál ütni a pestis, jere oda, majd kikurálunk.

A falu nagyon néma volt. A mezőn félőlnyre megnőtt a fű, senkinek sem jutott eszébe, hogy lekasálja. Minek? Az őrzetlenül legelésző tehének jól lakhattak. Az országút mellett egy szegény pásztorgyermek hevert. Ott tölthette az éjszakát is. Talán halott. De nem, a szekézőrgésre föl-emelte a fejét, összekulesolta a kezét, segítségért rimázkodott.

— Álljon meg, kend! — kiáltott a fuvarosra az ifjú.

Leugrott a kocsiból, odament a szerencsétlenhez, megvizsgálta. Meg volt puffadva, s kezdetek az arezán szederjes-kék foltok kiütni.

Az ifjú doktor szomorúan állott mellette.

Ó ez az első stáció, melyhez érkezett, nagyon vigasztalan. A nyomorult gyermekén már nem lehet segíteni. Nehány óra múlva már vége lesz.

Ki tudja, hányan vesztek el így? . . . A gyilkos kór leverte, az emberek magára hagyták, s tehetetlenül vergődve vívták meg a végső harcot a halállal, miglen szemük lecsukódott, a szív verése megállott, s az arez eltorzult vonalai vissza-simultak.

A halál keze irgalmas, csak hogy jéghideg.

— Menjünk tovább! Ezen nem lehet segíteni!

Estére járt az idő, mikor Tordára érkeztek. A vendéglő csaknem egészen üres volt. Az utczákon is alig egy-két ember sietett a dolgára. Mintha nem is ismerték volna egymást, félve haladtak el egymás mellett az emberek. Ki tudja kitől ragad rájuk? . . .

Solyom jól megfizette a fuvarost, s aztán nyomban felkereste a főszolgabíró.

Az öreg úr éppen tarokkozott. Erről a mulatságáról még a kolerás időben sem tudott lemondani

— A főszolgabíró urat keresem.

— Én volnék öcsém. Mi jó hírrel jött, ha ugyan jöhet valaki jó hírrel is mostanság?

— Itt vannak az okmányaim. Ma éjjel érkeztem Pestről Kolozsvárra, ott kocsira ültem, s holnap szándékozom megkezdeni a működésemet.

A főszolgabíró hamar tisztában volt azzal, hogy ki az idegen ifjú. Bevitte őt a másik szobába, s tanakodott vele, hogy mitevők legyenek.

— Öcsém uramnak megvannak a szigorú utasításai a miniszter úrtól, úgy-e?

— Megvannak, s nem fogok egy hajszálnyira sem engedni belőlük. Holnap a város végén barakot fogunk építeni.

— Hja, ha akadna ács!

— Fog akadni, s ha nem, úgy magam szegezem össze a deszkákat. Ennek minden áron meg kell történnie, hogy az egészségesekeket a betegetől elválasszuk. A tisztasági rendszabályokat megkapták már annak idején a községi jegyzők és bírák, attól függ minden munkálkodásnak a sikere, hogy milyen mértékben foganatosították. Főszol-

gabíró úr, az Isten szerelmére kérem, hadd közre, s ha kell esendőri hatalommal is kényszerítse a járás lakóit, hogy nagyon mértéketlenül éljenek, nagyon tiszták legyenek a lakások, hogy a fertőzés ne történhessen oly könnyen. Magyarok vagyunk, s a legnagyobb magyar, Széchenyi azt mondotta volt, hogy még az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni, csak a nemzet száma ne esikkenjen.

Az öreg szolgabíró ez az utóbbi mondás egészen megbabonázta. Széchenyi volt előtte a legdiesőbb magyar hazafi, már pedig, a mit Széchenyi mondott, annak igaznak kell lennie, ergo ezt a lelkes ifjú doktort, a ki nem féltette a bőrét (mint a többiek) szívvel-lélekkel támogatni fogja.

Mindenek előtt azonban vacsorálni kell. Hja a vendéglátásról az erdélyi ember még a halál torakában sem tud megfélekedni. A doktor meg-

köszönte a szíves meghívást, de nem fogadta el. Előbb körül akart nézni a városban. Számon szerette volna venni, hogy mennyi a beteg. Mindössze egy nagy botot kért a főszolgabírótól, s azzal útnak indult. Nyakába vette a kis várost, bekiáltott a kapukon, hadakozott a kutyákkal, megvizsgálta a kolera-gyanus betegeket, kioktatta a hozzá tartozókat, hogy mit csináljanak, hogy enyhítsék a betegkinjait, hogy különítsék el az egészségesekeket a betegetől s ekközben szorgalmasan jegyezgetett.

Három-négy utczát járhatott csak végig, akkor már tízre járt

az idő. Nagyon el volt fáradva, a városi hajdú, kit a főszolgabíró úr rendelt melléje, szerenesesen elkalauzolta őt, de nem a vendéglátásba, hanem a főszolgabíró úr házába, mert ez volt a titkos parancs, melylyel a hajdút a doktor mellé rendelte.

— A pakkját is ide hozattam, öcsém uram! No még csak az kéne, hogy a piszkos vendéglátásba szálljon. Mi erdélyiek — (Folyt. köv.)

ODA MENT A SZERENCSETLENHEZ.

AZ ORINOCON FÖLFELÉ.

Irta Verne Gyula. 34

— Aludjál csak, öreg bajtársam, aludjál. Holnap indulunk vissza Santa-Juanába. Ott meg-lásd, pár nap múlva olyan egészséges leszel, mint a makk.

Kermor ezredes lehajolt hozzá és megcsókolta a homlokát. A vén katona boldogan mosolygott és esendesen elaludt.

— Lelkem jó édes-apám, — szólalt meg hal-kan Jeanne, — úgy-e meg fogjuk őt gyógyítani?

— Ha Isten is úgy akarja, megmentjük, kedves Jeannem, — felelé a hittérítő.

Paterne megvizsgálta volt már előbb Martial se-bét, s úgy nyilatkozott, hogy súlyos ugyan a sérülés, de nem halálos.

Esperante atya kiadta a rendeletet, hogy a katonák pihenjenek, mert korán reggel vissza indulnak Santa-Juanába.

— Természetesen Gomo fog kalauzolni — jegyzé meg Esperante atya.

— Ez a derék fiú volt tulajdonképpen a meg-mentőnk — tevő hozzá Helloch Jakab.

— Úgy van! — viszonzá Esperante atya.

Aztán oda inté magához Gomot:

— Jer ide, Gomo, hadd öleljelek meg mind-azoknak a nevében, a kiknek az életét megmen-tetted.

Jeanne sem mulasztotta el, hogy a bátor fiúnak megköszönje barátságát, valamint a két kormá-mányossal: Valdezzel és Parchal-lal is kezét szorította.

— Legutoljára hagyta Helloch Jakabot és Paterne Germaint.

— Kedves atyám — szólott Jeanne két hü utitársát atyához vezetve — el kell neked mon-danom, hogy mennyi halálával tartozom e két honfitársunknak. Soha a jóságukat és áldozat-készségüket visszafizetni nem tudom... soha —

— Kisasszony, kérem... ne szégyenítsen meg! Én nem tettem semmit kegyedért.

— Hagyja, Helloch úr, hogy elmondjam mind, a mi a szívemet nyomja —

— De csak Jakabról beszéljen, rólam úgy sin-cesen mit beszélnie — szabadkozott Paterne.

— Mindkettejüknök adósa vagyok — folytatá érzelmétől reszkető hangon Kermor ezredes leánya. — Helloch úr megmentette az életemet —

— Ön, uram, megmentette a gyermekem éle-tét? — kiáltott fel Kermor ezredes.

Helloch-nak nem volt erre mit válaszolnia. A hála nyilatkozata elől nem térhetett ki.

— Úgy van, atyám, — folytatá Jeanne, — Helloch úr megmentette az életemet, de még egyebet is tett ő meg a barátja. Eltértek az útjok-ból, nem törődtek céljukkal, s hozzám meg Martialhoz csatlakoztak —

— Kötelességünket teljesítettük csupán — szólalt meg Helloch.

Kermor ezredes később mindent részletesen megtudott, s a mint hallotta, hogy Jeanne minő

meleg felbuzdulással beszél Helloch úr szolgálá-tairól, rögtön észrevette, hogy leánya minő gyön-géd érzellemmel viseltetik az ifjú iránt.

Ezenközben Valdez és Parchal intézkedtek, hogy a harcban elesetteket eltemessék. Paterne a megsebesült guaharibokat gondozta.

Esperante atya, Jeanne, Helloch és Paterne később a falcákhöz mentek. Képzeltetni Paterne örömet, midőn látta, hogy féltetten őrzött növény-gyűjteményének semmi baja sincsen. A podgyász-ból csak a revolverek hiányoztak, a többi rendben volt. Most már bizvást ott hagyhatják a kormá-nyosokra bízva, míg Santa-Juanába fognak időzni. Mert arról természetesen szó sem lehetett, hogy Helloch és Paterne ne menjenek el Esperante atya telepére, s ott ha rövid időig is, ne pihen-jenek.

Helloch és Paterne nagy örömmel fogadták Esperante atya meghívását.

Főleg Paterne tüzelt nagyon, mintegy biztatva barátját:

— No még csak az kellene, hogy ne lássuk Santa-Juanát! Mekkora szegény volna az reánk, barátom! Mit mondanának hozzá barátaink, mit mondana egész Franciaország?

Helloch is roppant fontos dolognak tartotta, hogy Santa-Juanát megnézzék...

Jean pedig, a kit a beavatottakon kívül min-denki fiúnak nézett, még aznap este előkereste podgyászából a női ruhát, s átöltözött. Midőn a szép kisasszonyt Paterne megpillantotta, így kiáltott fel:

— Ime a csinos ifjúból gyönyörű hajadon vált!... Már az bizonyos, hogy nekem az ilyesm-i iránt még sincs fogékonyságom.

A nyugodtan eltöltött éjszaka után az Esperante atya katonái, Gomo és francia utasaink fölkere-kedtek, s mert quivasnak hire-pora sem volt sehol, szerencsésen megérkeztek Santa-Juanába.

Másnap reggel Esperante atya hálaadó Isten-tiszteletet tartott. A harang hívó szavára csak-hamar zsúfolásig megtelt a kis templom... Kermor Jeanne láthatta atyját lelkeszi minőségé-ben. Ó milyen megható egy látvány volt ez neki! Csak szegény Martial nem lehetett ott, pedig mennyire óhajtott, hogy vitéz ezredesét az oltár előtt lássa!

A sebesült egyébként napról-napra jobban érezte magát, már a hét vége felé kiült a luga-sban, s beszélgetett Jeanne-vel.

Kermor ezredesnek és Jeannak sok-sok mon-dani valójuk volt. Mindkettő a maga történetét mondotta el, mert ha főbb vonásokban ismerték is azt, a részletek mindkettejükre nézve újdon-ságok voltak.

Csak arra nem került a sor, hogy mit fognak ezentúl csinálni. Esperante atya szívében vias-kodtak a gondok... Elmenjen-e leányával vissza Franciaországba, vagy ott maradjon az ő kis országában, hogy áldásos működését teljessé tegye?...

Esperante atya és Martial között is gyakran

volt szó a múlttól — no meg a jövőről is. Kermor ezredes megköszönte azt az önfeláldozó hűséget, melylyel leányát gondozta, a hosszú és veszedel-mes útra elkísérte. Aztán áttért Hellochra. Kér-dezett reá vonatkozólag egyet-mást Martialtól: vajjon a Jeanne és Helloch érzelmét egymás iránt észrevette-e?

— Hígyje el, ezredes úr, nagyon kordában tartottam én a kisasszonyt. Jean, az unokaöcsém, úgy ismerte őt mindenki... Óvtam minden tekintetben, de az ördög, vagy ki mégis úgy akarta, hogy megismer-kedjenek —

— Nem az ör-dög, — hanem a jó Isten! — vetéköz-be Esperante atya.

Nyilvánvaló do-log volt, hogy Hel-loch szereti Ker-mor ezredes leá-nyát, abban sem kéfelkedhetett még maga Hel-loch sem, hogy nemes érzelme Jeanne részéről viszonzásra talál, s mégsem nyilat-kozott. Vajjon mi lehetett az oka ennek a tartózkodásnak?

Helloch Jakab nem akarta, hogy kérésével előállva mintegy jutalmul kívánja Jeanne kezét azokért a szolgálatokért, a melyeket tett.

Egyszer aztán Paterne elhatá-rozta, hogy ő majd «meg fogja moz-gatni a követ». Így szólott barát-jához:

— Nos, mikor indulunk haza felé?

— A mikor neked tetszik.

— Szép, szép, de attól tartok, hogy neked nem fog tetszeni, akkor, mikor nekem tetszik —

— Miért ne?

— Mert akkor Kermor ezredes leánya férjhez megy...

— Férjhez megy?

— Természetesen... tudd meg, hogy én meg-kérem a kezét!

— Micsoda? — kiáltott fel Helloch csaknem hevesen.

— Csak ne tüzelj!... Megkérem a kezét, de nem a magam, hanem a te számodra.

És Paterne csökönnyösen megmaradt szándéka mellett. Barátjával, Jeanneval és Martial őrmes-terrel egy szép napon odament Esperante atyához.

Jeanne meghatottságtól reszkető hangon így szólott:

— Jakab, én szívesen leszek az ön felesége... egész életem nem lesz elég hosszú arra, hogy hálámért lerójjam...

— Jeanne!... Édes Jeannem!... Igen... igen, én szeretlek téged... már rég-óta szeretlek!

— Ebből hát elégennyi, kedves barátom, — vá-gott közbe Pater-ne, — többet és okosabbat úgy sem tudnál mon-dani.

Kermorezredes kebelére szorító-ta gyermekeit s megáldotta őket. Az az áldás egész életükre szólt.

A házasságnak nem állott útjába semmi akadály. Helloch független ember volt, tehe-tett azt, a mi neki tetszett.

Az esküvő nap-ját november 25-dikére tűzték ki. A kis templom megtelt újra ün-neplő közönség-gel, Paterne és Martial őrmester voltak a tanúk.

A guaharibokso-hasem felejtették el e meghatóan szép, s mégis olyan egyszerű es-küvőt, mely két igazán szerető szí-

vet tett kimondhatatlanul boldoggá.

Ez után még körülbelül egy hónapig maradtak Santa-Juanában. Helloch-nak eszéágában sem volt, hogy a napokat számlálja, de Paterne-nak nagyon kezdte a lelkiismeretét nyomni, hogy mit fog majd a miniszter gondolni, ha olyan sokáig késlekednek a visszatéréssel.

— Majd elmegyünk! — válaszolá Helloch.

— Majd!... Majd, de mikor? — türelmetlen-kedék Paterne.

Igy aztán a fiatal házások Esperante atyával

BESZÉLGETETT JEANNE-NAL.

együttesen elhatározták, hogy december 22-ikén indulnak el.

Kermor ezredes szíve nagyon összeszorult, ha arra gondolt, hogy leányát nemsokára újra nem fogja látni. Pedig abban állapotok voltak meg, hogy néhány hónap múlva el fognak ismét Santa-Juanába látogatni.

Ugy számították, hogy öt hét múlva már Caicarában lesznek, mert lefelé az Orinocón nem nehéz az út, ott gőzhajóra ülnek. Visszafelé Helloch már sokkal jobban fogja tudni az utat az eddig tett tapasztalatok alapján.

— Ne búsuljon, ezredes úr, — vigasztalá az apát Martial őrmester, — a mi leányunknak a legeslegjobb férje van. Jobban vigyáz reá, mint ilyen magamfajta kimustrált invalidus, a kitől szegény Jeanne az Orinocóba fuladhatott volna, s a ki még azt sem tudta megakadályozni, hogy a erek, erős karakterű Helloch Jakabot megszeresse!

(Folyt. köv.)

PETŐFI-KERESŐK.*

Elhallgata régen a lanton a húr;
Mefogta a rozsdá a kardot;
Nem zeng sem a dal, sem a véres aczél;
Szív elfeledé, elhordta a szél:
Álom vala ez csak, reggelig tartott.
Fű tudja: miért zöldebb a mezőn
Egy folton, amelyre a vér hullt?
A hagyomány tudakozza Homérrul
Azt, hol született s ahol elholt.
Oh halva bizonynyal a dalmok.

Itt látta az egyik a földre leesni;
Ott szólt vele más a csatában;
Sirjához az utfélen búcsúra járnak;
Másutt meg visszakerültire várnak:
Itt él, ott holt hire támad,
Meg-megjelen! s nyomtalan úgy elenyész;
Népajk szövi róla regéit;
Itt vérnyoma; — lábnyoma ott! Halld,
Ő volt, ki e dalt zengé itt?
Oh halva bizonynyal a dalmok.

Élhetne-e hangtalan így? Lehetett-e?
Zajtalan végig élni a múltat?
Hallgathat-e az, ki a gyáva türelmet
Még boldogabb években se tanulta?
Ki bátran előljárt rémtelenül,
Az bújt a sötétbe a rémek elül
S arcot, alakot, ha csérelt is,

* A Petőfi-ünnep alkalmából megjelent Petőfi-emléklap érdekes közleményei közül közöljük e mutatványt.

Egy dal bizonyítana felőle,
Az szólna világra, hogy él-e?
Oh halva bizonynyal a dalmok.

Csirát vert a földbül az eltemetett mag;
A régi szabadság ága fakad;
Minden, mi halott, föltamad ez évben;
Csak tégedet hágy-e az új kor a mélyben,
Csak te maradsz-e halva magad?
Oh élve ha volnál, büszke dalodtól
Lángra lobogna a két haza most.
Hallgatsz. Bizonyítja halálotat ez.
Hü keresőd sirodra tapos.

Oh halva bizonynyal a dalmok!

Jókai Mór.

A GÖCSEJI NYELVJÁRÁS.

Jelige: «Nyelvében él a nemzet!»

Nyelvünk az utóbbi néhány évtized alatt hatalmas lendülésnek indult. A népnyelv figyelembe vétele által sok idegenszerűségtől tisztult meg.

Ujabb időben sokan fáradtak és fáradnak, hogy részint a reánk maradt ereklyékből kutassák a nyelv régibb állapotát, részint, hogy a különféle nyelvjárásokban felmerülő eltéréseknek összegéből törekedjenek megismerni annak szellemét és mostani alakját. Mert minden nemzetnél, mielőtt az irodalmi nyelv létre jött volna, többféle egymástól többé-kevésbé eltérő nyelvjárás volt divatban, csak később fejlődött ezek figyelembevételével az irodalmi nyelv. Azonkívül sok szó veszett el a nyelvnek idegen nyelvekkel való érintkezésével, s más sokszor új, sokszor idegen, de rozszabb szavak csúsztak be nyelvünkbe. Ezek annak mind inkább idegen színt kölcsönöztek s eredeti zamatjától mindinkább megfosztották. Mi természetesebb tehát, mint hogy újra visszamenjünk a nyelvjárásokhoz, mint forrásokhoz, s azokból pótoljuk a nyelv hiányait, javítjuk annak hibáit, s hogy azokból gazdagítjuk és miveljük a mi szép nyelvünket.

Ebből a szempontból fogjuk vizsgálni a göcseji nyelvjárást.

Ez a nyelvjárás főképen Zalamegyének Göcsei névű részében van elterjedve, de kiterjed Vasmegegyének felső részére az úgynevezett Hegyhátra, s egész Zala s részben Somogy és Veszprém megyékre; s valószínűleg «a közönségesen elveszettnek tartott hun vagy kun nyelv» maradványa.

Toldy Ferencz ugyanis Constantinus tudósítása szerint a magyaroknak két nyelvét veszi föl s azt állítja, hogy a palóc nyelvjárás s így a göcseji is mindenestre közelebb áll a hun-magyar népek régi nyelvéhez, melylyel részint még a XI. század emlékeiben találkozunk, mint ama másik nyelvjáráshoz, a melyet Constantinus a magyarok «másik nyelvének» nevez, s a melyet mi «magyar», vagy «újmagyarnak» nevezhetünk. És ha közelebbről tekintjük ezen nyelvjárás sajátosságait, különös kiejtését s régies alakjait, valóban azon meggyőződésre kell jutnunk, hogy jelleme csakugyan ódonszerű, s az «új magyar nyelvtől» annyira eltérő, hogy az régibb korában inkább más nyelvnek, mint csupán nyelvjárásnak volt tekinthető. Másrészt azonban oly alakokat, szokat és szólamódokat találhatunk benne, a melyek egy idegen nyelv rontó befolyását feltételezik, s azt bizonyítják, hogy a régi nyelv kifejlése nem volt organikus.

A mi először ezen nyelvjárás régi alakját illeti, annak az «új magyar nyelvtől» való eltéréseit a következőkben lehet összefoglalni.

1. A hang tanára nézve. Itt nagy szerepet visznek a kettős hangzók. A magyar nyelvnek ugyanis az i hanggal összetetteken kívül semmi más kettős hangzója nincs. A göcseji nyelvjárásban azonban igen sok szóban feltaláljuk. Pl.

ie. p. o. riét = rét, riéce = réce, kiét = két, hiét = hét, ién = én stb.

uo. p. o. tuót = tót, suó = só, szuo = szó, nuóta = nóta stb.

üö. p. o. füöz = főz, gyüöz = gyöz.

Ezen két utolsó kettős hang az: ol, öl szótagok helyett is áll sokszor: p. o. füő = föl, küő = kell, utuósuó = utolsó, kuóbász = kolbász, vuót = volt. Toldy Ferencz ezen kettős hangzókat csak a nyelv különös előszeretetéből származtatja, a mely szerint az egyes hangzó elé, ha azt nyujtani akarja, egy más hangzót tesz mintegy előhangnak. Azonban ezen kettős hangzóknak mélyebb alapja van, tekintetbe véve, hogy: fél (timet) a göcseji nyelvjárásban fil; szél (margo) szil; ló (equus) lú; lő = lü; bőr = бүр, a mi arra látszik mutatni, hogy ezen nyelvjárás öntudatosan s mintegy belső szükségéből alkalmazza a kettős hangzókat.

2. A kettős hangzókön kívül ezen nyelvjárásnak egyik sajátossága az, hogy mind a magánhangzókat, mind a mássalhangzókat a szavakban fölcseréli, nagyon sokféleképen változtatja és fejezi ki.

E szerint tehát:

é = i; p. o. kir = kér, szíp = szép, mihe = méh, kíp = kép, illet = élet, ides = édes, kezít = kezét, fejít = fejét.

é=ő; p. o. férfi = förfi.

ó=i; p. o. Csapi = Csapó, Dobri = Dobró (helységnevek Zalában) ugri füles = ugró füles, szánti = szántó.

Ezt azonban nemcsak hangváltozásnak, hanem kétféle képző váltakozásának is vehetjük.

ő=ü; p. o. lü = lö, kü = kő, бү = bő, бүр = bőr.

a=e; p. o. vesánap = vasánap, perányi = parányi, nepestig = napestig.

a=o; különösen mint a 3 személy ragja. p. o. házo = háza, lábo = lába, káso = kása.

e=ö; p. o. föl = fel, pör = per, örre vagy öre = erre, mörre vagy möre = merre, ütöttö = ütötte, szürtö = szürte, közö = közé.

e=i; p. o. csillegető, cselegető = csenegető.

i=ü; p. o. kü = ki, üdö = idő.

i=e; p. o. vella = villa, Pesta = Pista.

o=i; p. o. micsida = micsoda, kicsida = kicsoda.

Megemlítendő e helyen, hogy némely szavak, a melyek közönségesen alhangúak, ezen nyelvjárásban felhangnak és viszont; p. o. rohennyi = rohanni, nepestig = napestig, csek = csak, galegenye = galagonya stb.

A mássalhangzók közül legtöbb változásnak van kitéve az l. A szótagnak végén ugyanis sokszor egyszerűen kimarad p. o. ná = nál, tü = túl, ve = vel, fi-tem = féltem; azután bele is toldja oly helyen is, hová épen nem való p. o. esolk = csók.

Többnyire azonban elhagyja s az előtte álló hangzót kettős hangzóvá teszi, mint már előbb is láttuk. Így lesz az ol-ból = uó, öl-ből = üő (?) Azonban ol többször u-vá is változik; p. o. dúgoz = dolgozik, dúga van = dolga van, gondútam = gondoltam, paranesúta = parancsolta.

Azonkívül:

l=r; p. o. verüő = velő. Velem (helységnev) = Verem.

l=n; p. o. hun = hol?

lly=ll; p. o. mell = mely, ilyen = illen, miell = mély, pálla = pálya, pisztol v. pisztuo = pisztoly.

A j többnyire gy; p. o. gyün = jön, gyiég = jég, kirgyek = kirjek.

A gy ellenben sokszor h-vá hasonul a szó végén, a mely azután ismét a következő szó

hangzójával hasonul. Pl. ekkis (ehkis) = egy kis, es szó = egy szó. Példa még: naffa = nagy fa, hovvuót = hogy volt stb.

Az *n*-t többnyire *ny*-nek ejtik! p. o. szány = szán, bányom = bánom, fenye = fene. A *ni* végzet gyakran *nyi*-nek vagy *nya*-nak hangzik p. o. ennyi = enni, tennyi = tenni, mennyi = menni, innya = inni, hinya = hívni stb. Az *m* néha kimarad a szó elején, p. o. eg = meg, eseg = esmeg = ismét. A *l* a szó végén gyakran elhagyatik, p. o. miér, aziér, kerbe = kertbe stb. Ide tartozik még:

3. Ezen nyelvjárás azon szokása, hogy a szavakat szereti összevonni. Mondják ugyanis: há = hová, együ = együvé. A szóösszevonás különösen a helységek neveiben nyilvánul. Zalamegyében sok helység neve végződik fara, a mely nem egyéb, mint a falvának az összevonása, p. o. Alibánfa, Apátfa, Boldogfa, Bodorfa, Bötöfa, Fityefa, Gógánfa, Keményfa, Misefa, Mikafa stb. Így mondják még: Zalapatka helyett Zalapatka, Zalalapa helyett Zalapa.

Előfordul sokszor az az eset is, hogy a szót egy-egy utóhanggal megtoldja, p. o. mihe = méh, mája = máj, szarva = szarv; mit azután így ragoz: mihije, májaja, szarvája stb. (Vége következik.)

Egy diákkisasszonyról.

Lapunk olvasóinak régi és kedves ismerőse Györke Ilona, a kitől lapunk cikket is közölt s a kiről többször megemlékeztünk. Ilona k. a. az idén tette le az érettségi vizsgát Veszprémben, még pedig jeles eredménnyel. Egy alkalommal felszólítottuk őt, írja meg lapunk számára, minő impulsus ösztönözte őt arra, hogy gimnáziumot végezzon, s írja meg nyolcz évi diákpályájának emlékeit. Kivánságunknak készséggel tett eleget s mi szívesen adjuk át neki a szót, mert vallomásában élénken nyilatkozik meg a szellem, s a tehetség s rövid élettörténete oly kedves és megkapó hangon van megírva, hogy olvasóink bizonyára érdeklődéssel olvassák.

*

Öszintén megvallva, — írja Györke Ilona — nem kis zavarba hozott a Szerkesztő Úr megtisztelő felhívása: beszéljem el e becses lapok

olvasóinak, mint egykori kedves tanulóársaimnak életem eddigi folyását. Mert ugyan mi érdekeset jegyezhet fel a «curriculum vitae» rovatába egy ifjú leány, kinek múltja esemény, legfeljebb a jövőre vannak reményei, szép álmai . . .

Előveszem immár kilencz év óta vezetett Naplóm. A mint lapozgatok a hatalmas kötetben, felújul lelkemben a letűnt évek emlékezete. Elmosolyodom azokon a naiv feljegyzéseken, melyek

SZENT-ISTVÁN-NAPI KÖRMELET 1860-BAN.

nekem oly igen kedvesek, másoknak bizonyára érdektelenek, elkomolyodom, ha sötét lapokra akadok; de e sokszor naiv, néha gyászos lapok között találok érdekes, sőt fényes lapokat is, a melyekre büszkén tekinthetek vissza. Megkísérlem tehát, talán ezek alapján sikerül megfelelnem a Szerkesztő Úr rám nézve nagyon megtisztelő felhívásának.

Emlékezem, mily élvezettel hallgattam csendes estéken a kedves családi körben édes jó atyám regéit a hajdankor hőseiről, félisteneiről, a ma-

roknyi görög nemzet szabadságharczairól a tenger perzsa hadak ellen; — mily bámulatra ragadtak a világverő Róma külső-belső harczeit — mily büszke önérzetre gyűjtött nemzetünknek dicsőséggel-gyászszal vegyes története, hisz az én nagyatyám is ott esett el Moórnál a hazáért, a szabadság védelmében! Édes jó anyám a magyar és német irodalom remekeivel ismertetett meg, s különösen a költészetnek, zenének s festészetnek szeretetét öntötte lelkembe. És midőn kis kertem

Alig voltam négy éves, midőn az első osztályról nyilvános vizsgálatot tettem a balatonparti Kencsén. Erre a vizsára édes jó anyám készített elő, s legemlékezetesebb mozzanata volt a vizsgának, hogy három nyelven: magyarul, németül és románul szavaltam verseket. Még e vizsga után öt évig tartott az elemi tanfolyam az «én jó öreg mesterbácsim» Knapp József tanító úr vezetése alatt, a ki hideg télen, forró nyárban naponként kétszer is szíves volt hozzám fáradni, s kinek kitünő tanításmódja, s tapintatos bánásmódja nagyban fokozta bennem a vágyat, hogy a középiskolába lépjek.

Kedves jó szüleim is kiváló gondallal ápolták elhatározásomat és Csáky Albin gróf, akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter úr engedélye alapján a kegyesrendűek veszprémi főgimnáziumának első osztályába irattak be magántanulónak. Hejh! mily sokan rémitgettek, kigúnyoltak, kinevettek érte! Hanem azért alig volt büszkébb teremtés a földön, mint én, mikor künn az udvaron nagy hangosan declamáltam a «hic gallus cantans» deklinációját, s még inkább mikor az első osztályos vizsgálatról tiszta jeles bizonyítvánnyal tértem haza. Pedig mikor vizsgálatra jelentkeztem, a főt. igazgató úr e felejtethetlen szavakkal fogadott:

«No, holnap meglátjuk, tud-e írni a kis kisasszony, vagy legalább a nevét majd csak olvashatóan fogja kiírni».

Elszomorodtam, de hallgattam, s én is azt gondoltam, hogy majd meglátjuk holnap.

Mikor másnap nemcsak a nevemet tudtam olvashatóan kiírni,

hanem délelőtt az írásbeli, délután pedig a szóbeli vizsgálaton is megálltam a helyemet, gyökeresen megváltozott a főtisztelendő igazgató úr véleménye az igénytelennek látszó kis leányról. És azóta, hosszú hét év folyamán, nem volt, ki több jóakarattal támogatott volna pályámon, mint Takács József igazgató úr. Intett, ha hibáztam; serkentett, ha helyes úton jártam; bátorított, ha csüggedtem, atyai jósággal, felejtethetlen kegyességgel.

Ugyancsak első osztályos gimnázista koromba

virágait gondozva a madarak édes dalán andalogtam, vagy a Balaton kies partjáról a Bakony messze sötétlő rengeteibe tekintettem, a természet mélyebb ismeretének vágya ébredt bennem.

Ily körülmények között támadt bennem a gondolat és elhatározás a gimnázium végzésére, hogy ott mind azt a szépet és jót, a mit a kedves családi körben hallottam, még szélesebb alapon tanulmányozhassam. Alig vártam tehát, hogy a népiskolai tanfolyam végére jutva igazi diák: gimnázista lehessenek. Pedig ez a tanfolyam sokáig tartott.

esik első nyilvános fellépésem az irodalom terén. Egy jámbor német tudós fejtegetésére replikáztam a *Vasárnapi Ujság* 1891. évi 43. számában. A német tudós szerint 141,000 légy nyom egy kilogrammot. Nem hittem a németnek, utána számítottam, s úgy találtam, hogy 51,600 darab légy nyom egy klg.-mot. Ebből azután azt következtettem, hogy a német tudós vagy számításában csalódott, vagy pedig tudományával akart rászédni bennünket. Meglehet azonban, hogy a németországi legyek soványabbak a magyarországiaknál, vagy pedig a számító üvegén rosszul látott s szűnyogokat mért legyek helyett.

Még most is oly kedves visszaemlékezni erre a különös *első irodalmi kísérletre*, pedig hosszú-hosszú évek mentek el azóta, a csendes munkásság évei. Nem mondom, hogy néha-néha el nem csüggedtem volna. «Imádkozzál kedves leányom — mondá ily alkalmakkor édes jó anyám — a jó Istenhez erőért, bizzál kegyelmében s bizton megsegít». Imádkoztam, bízam és nem is csalódtam soha. A változó tantárgyak fentartották érdeklődésemet, dolgoztam szívesen jó kedvvel Horatius tanítása szerint:

«*Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sulavit et alsit.*»

hanem Lessing szavaiként tapasztaltam is magamon, hogy mily nagy a tanulás, az igazság kutatása nyújtotta élvezet.

És ebben az élvezetben nem igen zavart senki, semmi. Testvéreim nem voltak, egyetlen bátyámat, Laczikát rég magához vette Isten, alig egy éves korában. Magam voltam, csendhez, magányhoz szoktam, barát nélkül nem igen érintkeztem, nem ugyan az «odí profanum vulgus» elvénél fogva, hanem időkimélésből. Kisebb koromban elég szórakozást nyújtott a megszámlálhatatlan sok játékszer, a melylyel kedves jó szüleim elhalmoztak, később, ha már a tanulásban elfáradtam, a költészet, zene, rajzolás, a kertészkedés, továbbá a gazdaasszonykodás: süítés-főzés, kézimunka nyújtott élvezetet. Ezenkívül ott volt az én kedves játszótársam, az én «aranyos szürke cziczám!» Valóban megérdemli ezen epitheton ornanst. Egykorúak voltunk, szinte együtt nőttünk fel, s az első szavak egyike, melyeket először tudtam gagyogni, szürke cziczám neve volt. Kora reggeltől késő estig együtt voltunk; mikor tanultam is az ölembe vettem, s azután dorombolva várta hiven, türelmesen, mikor lesz már vége, mikor mehetünk már játszani? Akkor azután öltöztethettem, kocsiztathattam, bosszanthattam széles

kedvem szerint, türte szépen a ritka szép és még ritkább szelidségű állat. Nem csoda hát, hogy mikor végelgyengülésben kimúlt, negyedik osztályos gimnázista létemre megsírártam a hü játszótársat, s maig is virágokkal ékesítem a helyét, a hova — kertünkben a szilvafák tövében — elásták.

Csak nagy ritkán emelkedtem ki tanulmányaim esendes magányából.

Mikor hazánk ezeréves fennállásának ünnepét ültük, az V. osztályt végeztem. Részesem voltam községünk millénniumi ünnepségének. Isten szabad ege alatt több ezer hallgató színe előtt fejtegettem, hogy mit s miért ünneplünk. Elmondtam, hogy méltán adhatunk halát a Gondviselés kiváló kegyelméért, hogy hosszú ezer esztendő szörnyű küzdelmei után is szellemileg-anyagilag megizmosodva, független, szabad nemzetként ülhetünk ünnepet, olyant, a minőt ritkán ülhetnek a világ nemzetei.

Pár hónappal később szintén hosszabb beszéddel üdvözöltem azon iskolatársaimat, kik a pécsi tornaversenyre — községünkön keresztül — utaztak.

A VI. osztályt követő szünetidőre esik diák pályám egyik legemlékezetesebb mozzanata. Székely Lajos műfésztő, Szemerei János és Krizsek Alajos főgimnáziumi tanulótársaim és mások szíves közreműködésével mintegy nyolczszáz arcz-, táj- és genreképet, karrikaturát, olaj-, vízfestményeket, kréta-, szén- és tollrajzokat állítottunk ki a mező-komáromi róm. kath. iskola termeiben. A művészetekről, s különösen a festészetekről mondott hosszabb beszéddel nyitottam meg a kiállítás, mely három napig állt a nyilvánosság rendelkezésére. Ámbár a közönség érdeklődése nem állott egészen arányban a kiállítók fáradozásával, a siker mégis mind anyagilag, mind szellemileg kielégítőnek volt mondható. A belépődíjából befolyt tiszta jövedelmet a helybeli mindkét vallású iskolásgyermekek segélyezésére fordítottuk. A siker szellemi oldalához számítom, hogy több fővárosi lap — köztük a *Budapesti Hírlap* — elismerőleg nyilatkozott szerény vállalatunkról.

A hetedik osztályra következő vakációt a kedves szülői háztól távol sopron- és veszpréme gyei rokonaimnál töltöttem. Nagyobb szerű vállalkozásra így nem volt érkezésem, csak a *Zamenhof* dr. orosz tudós szerkesztette *Esperanto* világnyelvet tanulmányoztam. Ezen tanulmány eredménye azon értekezés, melyet a Szerkesztő

Úr e becses lapok múlt évi folyamában közölni szíves volt.

Mikorra ez a cikkem megjelent, már rég a VIII. osztályu s az érettségi vizsgálatra készültem. A tanév aránylag rövid volta s az érettségi fontossága egyaránt tanácsolta, hogy mellékfoglalkozásaimat megszorítva a szaktárgyakra irányítsam figyelmemet.

Így is cselekedtem. Nyolcz hónapi előkészület után f. é. május hó 6-ikán tettem az írásbeli, másnap a szóbeli vizsgálatot. Május 16—20-án voltak az érettségi írásbeli dolgozatok. Ugyanazon tétéleket dolgoztam ki, mint érettségiző társaim, de külön terebben, külön felügyelet alatt. Valamennyi dolgozat jól sikerült, de különösen a görög és latin nyelvből, úgy annyira, hogy mikor június 4-én nagyságos Spitzkó Lajos tankerületi főigazgató úrnak, mint a vizsgáló-bizottság elnökének bemutatkoztam, nagyon szíves volt hozzám, s azon kijelentésével örvendeztetett meg, hogy írásbeli dolgozataimból látja, hogy a legelső között megállok helyemet.

Az írásbeliek után még két heti előkészületünk volt a szóbeli vizsgálatokra. Éjt- napot egygyé vonvakészültem a döntő napra, de mindenkülönös félelem vagy izgatottság nélkül. Bátorított Istenbe vetett bizalmam, megnyugtatóta szorgalmas munka öntudata, lelkesített a nagyságos főigazgató úr említett nyilatkozata, s eddigi vizsgálataim sikere, pedig ezeket is szintoly ünnepélyesen az egész tanári kar jelenlétében szoktuk tartani. S nem is csalódtam. A június 6-án délelőtt másfél óráig tartott vizsgálat minden tárgyból nagyon jól sikerült, s maga a főigazgató úr volt az első, a ki kezét nyújtva gratulált a szép sikerhez. Másnap este az érettségi bizonyítványok kiosztása alkalmával mondott beszédében külön

megemlékezésre méltatott a nagys. főigazgató úr. Kiemelte, hogy mennyivel több fáradságomba kerülhetett nekem a középiskolai tanfolyam elvégzése magán úton, vidéki községben, a szaktanár uraktól s az iskolai szertáraktól távol, mert csakugyan sem az elemi, sem a középiskolai tanfolyamon egyetlen egy órai előadást sem hallgattam az iskolában. Magam is éreztem a nagys. főigazgató úr szavainak igazságát, a mennyiben a nyolcz év folyamán voltak ugyan instruktoraim (tanárjelöltek), de egészben véve mégis csak autodidaktának mondhatom magamat.

Felhangzott az éljenzés a nagys. főigazgató úr beszéde után, s csak akkor esendesült el, mikor szólásra jelentkeztem. Megköszöntem a nagyságos főigazgató úrnak, a tanár uraknak különösen a főtiszt. igazgató úrnak irántam való jóindulatát, sok éves fáradozását, búcsút vettem tőlük s tanulótársaimtól, s mindezt latin nyelvű beszédben. Mindnyájok szíves szerencse kívánatai közt hagytam el az intézetet, jó bizonyítványokkal, felejthetetlen emlékekkel, s ép azért nem mindenszomorúságnélkül.

A következő napon, június 8-án még egy kedves emlékekkel lettem gazdagabb. Részt vettem

az érettségések multságán, nem is mint vendég, hanem mint rendező: fekete ruhában, balkaromon a nagy fehér rendezői szalagesokorral. Hanem azért a legkedvesebb vendégnek tekintettek, alig engedtek pihenni a tánczról, pedig tanulmányaim esendes magányában nem en tanultam meg tánczolni, a mint egyik veszprémi lap meg is jegyezte: «a logaritmuss és a quatre nem igen illenek össze, legalább diákkisasszonyoknál».

Harmadnap ismerőstől, jóbaráttól búcsút véve haza tértem a rég nem látott kedves szülői házba

GYÖRKE ILONA.

Mező-Komáromba. Oly jól esik a nyugalom kertünk árnyas lüszében a Sió partján. Élvezem azt a gyönyört, mit a költői művek — főként Horatius olvasása, zongora és rajzolás nyújt. E mellett végzem a háziasszonyi teendőket édes jó anyám mellett.

S mi a tervem a jövőre? Az a határozatlan tudásvágy, mely a középiskolába vonzott, immár irányt nyert. Most szeptembertől kezdve a budapesti kir. tudomány egyetemen a magyar-, latin- és görögnyelvi előadásokat fogom hallgatni. Azután a tanári pályára lépek, beállok a nemzet napszámosai közé, nemzeti művelődésünk egyik legfontosabb művéhez, a nőnevelés nagy munkájához.

Nem végezhetem e sorokat szent kötelességem, halám nyilvános lerovása nélkül. Itt a nyilvánosság színe előtt hálát adok első sorban a Mindenhatonak eddig végtelen jótéteményeiért s kérem szent Felségét, ne vonja meg tőlem ezután se áldását. Örök hálára kötelezem magam édes jó anyám és atyám iránt, kiknek Isten után legtöbbet köszönhetek, s kérem drága jó szüleimet, tartsanak meg ezután is úgy, mint eddig kiváló szeretetükben. Hálás tisztelettel adózom felejtethetlen igazgatónak, tanárainnak s végül mindazoknak, kik részint tanácsukkal, részint fáradozásukkal támogattak eddigi pályámon, s kérem mindnyájukat, tartsanak meg továbbra is jóindulatukban, emlékezetükben.

Ime Szerkesztő Úr, életem eddigi története. Senki se vessen rám, hogy a valónál érdekesebb képet nem rajzolhattam multamról. A jövő pedig Isten kezében van, mi csak küzdjünk s bizzva bizzunk.

Györke Ilona Margit.

Arany és Petőfi barátsága.

Tanítványainak elbeszéli Dr. Gyulai Ágost.

Mikor aztán Petőfi ugyanazon esztendő szeptemberében feleségül vette szíve választottját, Szendrey Juliát, legelső utainak egyike ismét csak kebelbeli jó barátjához, Aranyhoz, vezette, kit október végén feleségével együtt meglátogatott s november első napjaiban is nála maradt. Ebben az időben Arany Jánosnál írta emlékül azt a korai halálát előrelátó sejtelmes szép költeményét, mely méltó párja e tekintetben a *Szeptember végén* írt híres elégiának. 1848 decemberében Aranyék látogatták meg Petőfiékét Debreczenben s a két jó barát újra átadta magát a viszontlátás rég nem érzett örömeinek; majd mikor Petőfiék

később Pestre költöztek, Arany János ott is meglátogatta költő barátját. Nem csekély szeretet volt az, mely olyan nagy távolságok s az akkori silány közlekedési eszközök mellett, még a háborus napok veszedelmei közepette is oly gyakran összehívta, összevezérelte őket! S mennyi lelkesedés, mennyi öröm, mennyi eszme születhetett meg lelkökben e szeretetteljes baráti érintkezések alatt! Már leveleik is, melyeket ez időben váltanak, tele vannak munkák vázolásával, tervezgetésekkel, gondolatokkal, eszmékkal, egymás buzdításával, — hát még mennyi áldás, mennyi haszon háramlott költészetünkre személyes érintkezéseikből!

Már Arany föltünése 1847-ben megtermette Petőfiben a népies költészet triumviratusának eszméjét s már 1847. február 23-ikán Aranyhoz intézett második levelében említi Tompa-Arany-Petőfi tervezett költői frigyét, melyet azután, mint a népies költői elv képviselőinek egyesülését az *Élethépek* cz. szépirodalmi lapban érvényesíteni akart. Ez volt Petőfi legkedvesebb eszméje, melynek Aranyt is, Tompát is megnyerte s melynek kivitele fölött különösen Aranyval sokat tanácskozott. Ez volt egyuttal az a nagy eszmekör is, mely — évek multán — a magyar költészet történetében ma már általánosan ismert fölvirágzásnak megteremtőjévé lett.

E közben a két költő családjaik barátsága is mind melegebbé vált, mind szorosabbra fűződött. Petőfiné igaz bizalommal vonzódott Aranyéhoz s az idősebb, tapasztaltabb Aranyé szíve egész jószágával szerette, becézte a fiatal asszonyt; a családok komaságot fogadtak egymásnak s Petőfi 1848 december 15-ikén valóban értesíti barátját, hogy fia született, Zoltán, s hogy keresztapja s keresztanyja «valami Arany János és Arany Jánosné».

1848 vége felé azonban, épen mikor Petőfi családi fészke új, kicsiny lakót kapott, a napok mindig mozgalmassabbak lettek a szabadságharc bús esélyei között s sötét felhők vonultak a két barát egére. Arany igaz barátságot Petőfihez legszebben bizonyította ez időben az, hogy nemesak hazája sorsa aggasztotta, hanem azoké is, kiket szeretett, kik szívéhez nőttek: Petőfiért, ki a harc hevébe vetette magát, folytonos aggodalmakat állt ki, melyek eleinte humoros levelekben de később mind komolyabbra váló sorokban jutottak kifejezésre. Petőfi is érezte a válság komolyra fordultát; mintha sejtette volna sorsát és családját, mely magára fog maradni: mielőtt

Erdélybe indult a harezmezőre, Aranyt kérte meg, hogy vegye magához az ő kis családját; s Petőfiné némi késés után 1849 február végén kis fiával együtt csakugyan Aranyékhoz érkezett s májusig ott is maradt. Így szerette egymást a két dalnok s így vonzódtak egymáshoz családjaik is. A szabadságharc vége felé azonban Arany is, Petőfi is hányatott életnek lettek részeseivé; majd Debreczenben, majd Pesten voltak s csak mikor az oroszszövetség ténynyé vált, akkor ment Arany haza Szalontára; Petőfi pedig először Berénybe, majd Váradra ment s onnan Erdélybe sietett — meghalni.

Petőfi írta az első levelet Aranyhoz s ő írta az utolsót is Mező-Berényből, 1849 július 11-ikén: ezzel vége szakadt a levelezésnek, mely mindkettejüknek s a magyar irodalomnak is egyik legdrágább kincse volt. Elváltak örökre egymástól azok, a kik úgy megértették és oly nagyon szerették egymást. A szabadságharc lezajlott s a haza nagy veszteségén kívül Aranyhoz még egy fájdalmas bús vesztesége volt, — Petőfi eltűnt! Ez volt az egyetlen fájdalom, melyet Petőfi Aranyhoz okozott, de ez a seb sohasem gyógyult be többé!

Arany Petőfiben lelkének jobb felét veszítette el, mert csüggeteg perezei közt nem egyszer biztatóra, vigasztalóra lelt Petőfiben: szerették, istápolták egymást; s ha Arany áldozatokat hozott is Petőfi kedvéért, ez utóbbi sem szűnt meg soha hálás, szerető szívvel viszonzni Arany érzéseit. A szerény, félénkebb Arany néhány műve számára ő keresett kiadót, terveire befolyást gyakorolt s Petőfi barátja iránti csodálatának méltó kifejezését találta meg, mikor *Homér—Arany Jánosnak* nevezte őt. «Természetök sok ellenkező vonása, — úgymond Arany László — az egyiknek vérmes, heves, nyughatatlan s gyakran erőszakos, a másíknak szelid, magába vonuló, szerény jelleme, úglátszik — mint két kerék egybevágó fogai — jól illettek egymáshoz. Még csak össze sem zördültek soha, pedig ezt Petőfiről kevés íróársával szemben mondhatni el». Barátságuk állandósága ilyen körülmények között főképen Arany nagy szellemének, önérzetes szerénységének, költői öntudatának s nemes jellemének fényes bizonyítéka. Arany szívesen elismerte Petőfi vezerségét, nézeteinek alárendelte a magáéit s önzetlen áldozatrakész barát maradt mindvégig. Költészetük épen úgy kiegészítette egymást, mint jellemük; a csak 30 éves korában fellépő Arany ifjúságát — mint Gyulai Pál mondja — szépen pótolta Petőfi költészete s a

26 éves korában eltűnt Petőfi hiányzó férfikorának költését az Aranyéban lelhetjük föl.

A szép ábrándnak, a baráti érzésnek azonban Petőfi halála sem tudta egészen végét szakítani. «Arany az ő hálás lelkének egész melegével árasztotta el barátját míg élt, eltűnése után pedig alakját s barátságuk emlékét eszményi fénykörrel vonta be». Sokszor gondolt merengéseiben korán elhunyt ifjú barátjára, ki gyakran fölkeresi őt álmaiban, s költeményei, melyek később Petőfi emlékével foglalkoztak, a rajongás meleg szeretetét sugározták. Míg Petőfi életében Arany alig, csak egyszer kereste föl barátját egyenesen hozzá intézett költeménnyel s inkább Petőfi költészetét gazdagítják e baráti érzés nyilvánulásai (*Arany Jánoshoz, Arany Jánosnál, Levél Arany Jánosnak, Arany Laczinak*). — a dalnok halála után Arany gyakran intézte az elköltözöttöz síró lelke bús szavát. Költeményei között őt is találunk, melyekkel e szent emlékek áldoz s melyek mély fájdalomról tanuskodnak: az *Emléklapra* című költeményben Petőfi nejét vigasztalta; a *Homvéd özvegye*, fájdalmas szemrehányás volt Petőfi neje ellen, ki nem tudott Petőfi özvegye maradni, hanem újra férjhez ment; a *Lantos* cz. költeményben pedig még barátjának életben létét hitte. A sajnó fájdalom, melyet Arany barátja eltűnésének első éveiben érzett s mely több fájdalmas költemény írására ragadta, később enyhülést talált, de egészen meg nem szűnt soha. — 1851-ben is, 1855-ben is föl-fölmerült a hű barát képe s Arany *Emlények* cz. alatt néhány gyönyörű elégikus dalt írt Petőfi emlékezetére. 1879-ben pedig, *Harmincz év múlva*, ódai lendülettel énekelte meg újra az eltűnt barát apotheosisát, kinek gyors elmúlása fölött megnyugodni még akkor sem tudott.

Ezekon a költeményeken kívül Aranyhoz még sok más versében is két egy-egy sóhaj az elveszett jó barát után (*Leleszem a lantot, Névnap gondolatok, Egressy Gáborhoz, A dalnok bűje, Plevna*). — sőt saját munkáiban is észrevesz néha egy-egy erősebb vonást, melyet Petőfi körülete lengő szellemének tulajdonít:

Gyakran, ha az ég behunyta már szemét
Gyakran érzem lobogni szellemét.

Szobámba leng az a nyílt ablakon,
Meg-megsimítja forró homlokom.

Hallom suhogni könnyű lépteit
Es önfeledve ajkam szól: te itt? . .

S döbbenve ismerem fel rajzomon
Egy-egy vonást, mit szelleműjja von.

«Övé! kiáltom, itt, ez itt övé:
A szín erős, nem illik együvé.»

És áldom azt a láthatlan kezét...
Múlass velem soká, szelid emlékezet!

Igy ismerte el Arany költő barátjának mély hatását a maga lelkére és költészetére!

Mindebből láthatjuk tehát, hogy a két költő barátsága túlélte a sirt, s bár Petőfi korai halált mért a végzet, Arany pedig folytatta élte útjait s csak mint agastyán, dicsősége tetőpontján fejezte be életét, — mégis egész életén át hű maradt ifjúkora nemes barátjának édes emlékéhez. Még élete utolsó hetében, szenvedései közepette is sokat gondolt Petőfi s bár beteg volt, 1882 október 15-én mégis szeretett volna elmenni Petőfi szobrának leleplezésére. Mindjobban súlyosodó betegsége azonban megakadályozta őt s egy hét múlva, 1882 október 22-én ő is elköltözött az élők sorából, hogy újra egyesüljön barátjával, kitől oly sokáig el volt szakítva.

Csak ekkor szakadt vége igazán annak a nemes frigynek, mely a két költő életében, sőt még Petőfi halála után is oly áldásos hatással volt a magyar irodalom fölvirágzására; ekkor vált érezhetővé igazán, hogy Arany és Petőfi szoros, egyetértő, igaz barátságának nagy része volt a népies nemzeti költészet megeremtésében.

Ha azonban frigyüknek e földön vége szakadt is s testük a haza áldott földében porlad: lelkeik bizonyára ölelkeztek a túlvilágban s maig is együtt ünneplik szellemüknek fényes diadalát.

Jelentés irodalmi pályázatunkról.

II.

4. *Monolog-írással*, mely az ifjúsági életből vegye tárgyát, *hatán* próbálkoztak meg. Különösebb ötletességéről és ügyességéről csak *A fölt* című pályamunka tanuskodik. Egy hű, önhitt diák a tükör előtt majálisra csinosítja magát és előre ábrándozik ott aratandó sikereiről, mikor téntafolt esik (egyetlen) nadrágjára, s neki otthon muszáj maradnia. Ez a csattanó bizonyos kegyetlenséggel van kiegészítve, s nem igen tesz komikus hatást: hitározottan sajnáljuk a szegény ördögöt és haragszunk a végzetre, mely így megfosztja a mulatságtól. Szerzője *Póka Gyula*, losonczyi főgimnáziumi tanuló, ki *Imre Sándor Irodalmi tanulmányait* nyeri elismerésképpen.

5. *Esztétikai értekezés*. El lehet mondani, hogy a magyar diáknak legkedvesebb tanulmánya az irodalom és az irodalomtörténet; annak zúgába nagy szeretettel szokott elmélyedni és örömet fejezi ki nézeteit,

gondolatait íróiról. Ennek tudatában mi mindig nagy reménységet vetünk pályázatunknak széptani fejtegetést kitűző részébe és minden esztendőben kapunk erős tehetségre valló, idevágó dolgozatokat. A munka nehézsége a tárgyválasztáson fordul meg: kitaposott úton járni nem kecseset, csesélt témákról bajosan lehet derekasan írni. A ki valami kevésbé pedzett jeles művet szemel ki analízis végett, annak már körülbelül nyert játéka van. Az idén titokban vártuk, hogy valamelyik pályázó *Vas Gereben* vagy *Eötvös József* kevésbé méltatott műveit veszi boneyoló kése alá: de hiába. Mindamelllett el kell ismernünk, hogy a pályázóknak szeme előtt lebegett a választékosság elve. Ot dolgozatot kell dicsérettel kiemelnünk. Az első *Szent Lászlóról, mint legendahősről* szól és nagy szorgalommal köt eszokrot a szent király egyénisége körül felvirult regékből, legendákból. Szerzője elfelejtette magát megnevezni. A második *Balassi Bálint «Esdékliés Juliához»* ez. költeményét fejtegeti irodalomtörténeti és lélektani alapon. Nincs híjján az eredetiségnek, de sok merész és elhibázott állítást koczkaztat. A dolgozatot egy költői kép rekeszti be, melyben Balassi élénk van állítva, a mint az «Esdékliés»-t írja. Hogy szabadban, tölgy alatt, apród, sólyom, kutya társaságában írta volna: az szép lovagkori környezet, de nem igen valószínű. A szerző *Balkányi Kálmán*. — A harmadik *Berczik Árpádot, mint vígjátékíró*t ismerteti, nem mélyebben járó fejtegetés, hanem causerie (csevegés) módján. Itéletei — néhány súlyokelvetést leszámítva — helyesek, jó magyar izlésre vallók. Szerzője *Vörtes József*, szolnoki főgimn. VIII. o. tanuló. — A pályanyertes dolgozatnak legerősebb versenytársa azonban *Arany János «Katalin»-jának fejtegetése* volt *Kejzár Gyula* pozsonyi főgimnáziumi tanuló tollából. Alaposan boneyolgatja Aranyt ezt a kevésbé méltatott művét és szép apparatussal dolgozik: összeveti pl. «Katalin»-t *Jakab Istvánnak* hasonló tárgyú «Zsarnok apa» ez. tragédiájával. Kár, hogy a dolgozat tárgyvalásának menete helytelen, ok nélkül hosszadalmas. Tekintetbe véve ezeket, a *Petőfi «Apostol»-járól* szóló tanulmányt valljuk jutlmazásra legméltóbbnak; nagy gondnal, szorgalommal, szép stílusban megírt analízise ez a *Petőfi* tragikus lendülettel, viharos szenvedéssel teljes költeményének, mely őt olyannyira jellemzi. A szerző *Oláh Gábor*: jutalma pedig — figyelemmel a dolgozatra és a most lefolyt ünnepekre — *Ferenecy Zoltánnak Petőfi életrajza* című nagy munkája, mely a segesvári vértanúnak legjobb biográfiája.

6. Az általános ismeretterjesztő cikkre kitűzött tétel a legvegyesebb tárgyú és irányú dolgozatokat hozta össze. Természettudományi témák váltakoznak itt műtörténeti értekezésekkel; akad közgazdasági, nyelvtudományi, sőt még spiritisztikai fejtegetés is! A *spiritizmusról* szóló terjedelmes dolgozat *Denk Gusztáv* nagyszabedényi diák írta és nem kisebb fába vágta fejszéjét, minthogy kimutassa a spiritizmus és a többi tudományok közt való kapcsolatokat. Ez persze nem sikerült neki, bárhogy iparkodott — és mi részünkről örömelebb láttuk volna, ha *Denk* barátunk *Du Prell* meg *Aksakow* spiritiszta kolompok munkái helyett *Vas Gereben* vagy *Eötvös* bárót tanulmányozza; ilyes foglalatosság sokkalta illendőbb a komoly diákhöz, mint holmi holdkörös spritiszta ábránd! A közgazdasági fejtegetés *A fényűzés hatásairól* szól és *Edelestein Aladár* kereskiskolai tanuló írta *Pápán*. Lám, ez az ifjú szakjához méltó anyagot választott! Elismerést érdemel *Pony*

Aladár aradi főreálbeli tanuló szorgalma, melylyel *A khémia története* ez. értekezést összeállította. Ugyanez mondható *Köszeghy Ferencz* munkájára («A hőmérséklet befolyása az állatok életére»), mely szép ismeretekkel öleli föl a szakba vágó dolgokat; fogyatekossága az, hogy tárgyvalása szakgatott. Emeljük ki két derék botanikusnak művecskéjét: *Stasser Béla* «*A lomblevelek biológiája*»-járól, *Rácz Sándor* (Hódmezővásárhely) *A virágról* ír jeles szorgalommal, tudós színvonala való törekedéssel. — Kitüntetésre méltónak *A göceseji nyelvjárás* ez. dolgozatot itéltük; alapos és avatott művecske ez, kár, hogy kevés a forrástanulmánya. Örömmel konstatáljuk ebből, hogy — noha ritkaság-számba menőleg — de mégis művelő ifjúságunk a nyelvtudományt. A szerzőnek, *Alliquander Ödön* főreáliskolai tanulónak Nagyváradon *Berevicsy A. «Itália»* című díszes könyvét adjuk.

7. *Műfordítás*. Ide jó stílus és jó szem kívántatik: az utóbbi: ügyesen kiszemelni az átültetésre érdemes irodalmi te. méket. Nem volt tehát szerencsés példián ana pályázó, ki *Schubart Dánielnek* egy avatag novellájával próbalkozott meg, mely *Schiller «Haramiái»*-nak szolgált már forrásul; avagy az, ki egy olyan csattanóval ékeskedő műmoreszket fordított le (persze németből), hogy a diák a tanárnak erre a kérdésére: «Mondjon egy amazon-vezért», «*Xenophon*»-val felel, mert *Xenophon 10.000 Helént* (e. h. hellén) vezetett a perzsák ellen. Kitüntetésért két egyenlőképpen derék fordított munka vetélkedett: «*A becsületes tolvaj*» *Dosztojevszki* nyomán és «*Postakocsiban*» *Souvestre* *Emil* után francziából. Az előbbinek megvan társa fölött azon előnye, hogy a diákéletben játszik, míg a «*Postakocsi*»-ban tárgya — bármily finom, elmes novella is — mégsem érdekli szorosan véve az ifjúságot. A kitűzött díj tehát «*A becsületes tolvaj*» fordítóját, *Vörtesi József* szolnoki főgimnázistát illeti; a «*Postakocsi*»-ban átlpántalóját *Lukács József* debreczeni főreálisk. tanuló pedig szép, magyaros írásmódjáért megdicsérik. Hasonlóképp kiemeljük a «*Megbukott?*» ez. fordítványt, mely *Ditrichstein* *Viktor* főreáliskolai diáknak (Arad) derék munkája.

8. Volt még egy pályatételünk annak a jutalmazására, ki a legnagyobb elme-edző *vitakérdést* tudja fölvetni. E pályázatot — sajnos — eldöntetlennek kell kijelentnünk, mert a beérkezett vitakérdések sem általános érdekűek, sem elme-mozdítóak nem voltak.

Ami pályázók, kiknek dolgozatai e jelentésben megemlítve mincsenek, elégedjenek meg azzal, hogy szorgalmukat méltányoljuk és működésüket jövő pályázatainkon — föltéve, ha részt vesznek — megillető figyelemmel fogjuk követni.

A Tanulók Lapja szerkesztősége.

VEGYESEK.

Petőfi és Arany tanítványai. Ezen a czímen olvasuk a «*Pesti Napló*» f. évi augusztus 4-ki számában a következőket: *Lapunk* egy dolgozótársa (*Kéry Gyula*) minap *Keckeméten* járva, meglátogatta *Laukó* *Károly* evangélikus ágostai lelkész, ki az ötvenes években *Arany János* tanítványa volt Nagy-Körösön. A derék lelkész sok érdekes dolgot mondott el *Arany* tanárkodása idejéből, s beszélgetés közben négy piroskötésű vaskos könyvet szedett elő könyvtárából. A négy könyv gyönyörű kaligrafikus írásban *Petőfi Sándor* összes költeményeit őrzi. Nagy türelem, még annyi lelkesedés gyümölese ez a sűrűn teleírt négy kötet, a

melynek megható történetét a keckeméti lelkész így beszélt el dolgozótársunknak: *Arany János* a magyar irodalom tanára volt Nagy-Körösön. Tanítványai valóságban bálványozták. Ünnepek volt mindig, valahányszor *Arany*nak tanítási órája következett. Halotti esztendőben hallgatták vonzó, költői előadását, s ha *Petőfi* neve szóba került: nem maradt egy szem sem könnyezetlenül. *Arany* rendesen egy-egy régi újságból olvasta föl *Petőfi* költeményeit, mert tudvalevően *Petőfinak* 1847-ben *Emich Gusztáv* kiadásában megjelent összes kötetét a forradalom után elkobozták, úgy hogy az *Emich Gusztáv*én kívül csak még egy-két példányt sikerült megmenteni az elkobozástól. A diákok, de maga *Arany* is a forradalom előtti lapokból másolták le *Petőfi* költeményeit, a melyekről mindenütt az a hír volt elterjedve, hogy összegyűjtve többé sehol sem találhatók. Egy alkalommal *Szilágyi Sándor*, ki az időben tanártársa volt Nagy-Körösön *Arany*nak, *Bécsben* megszerezte valamiképp *Petőfinak* 1847-ben kiadott költeménykötetét. Ruhája közé rejtve hozta haza a drága kincsét Nagy-Körösre. Sokáig nem szólt erről senkinek sem, mert félt, hogy ha megtudják: azonnal elkobozzák, s *Petőfi* összes költeményeinek örökre nyoma veszett. Ezen alkalommal *Arany*, s nagy elkeseredéssel panaszkodott róla tanártársainak. Ekkor történt, hogy *Szilágyi* odaajándékozta a kötetet *Arany*nak, a ki kimondhatatlanul megörült a ritka ajándéknak. Hogy, hogy nem, megtudták ezt *Arany* tanítványai is, kik tanárunktól örökölték a *Petőfi* iránt való határtalan rajongást. Egy napon összebeszéltek s fölkeresték *Arany*-t a lakásán. Tekintetes úr — kezdte beszédét a kis küldöttség szónoka — hallottuk, hogy *Petőfi Sándornak* már-már örökre elveszettnek hitt költeménykötetét itt őrzi tanár úr e hajlékban. Azért tűntünk, hogy megkérjük tisztelettel: engedje át nekünk, hadd másoljuk le szórul-szóra, betűről-betűre, hadd őrizzük meg gondosan elrejtve az örök pusztulástól. Esküvel fogadjuk, hogy 14 nap múlva sértetlenül visszahozzuk... *Arany*t rendkívül meghatotta tanítványainak kérése. Látszott rajta, hogy nagy gondot okoz neki a kérés teljesítése, de rövid gondolkodás után így válaszolt: — *Fiam*, nagy kincset kívántok tőlem. Nagyobbat nem is kívánhatnátok. De bizva ígéretetekben, megteszem, a mit kívántok. Ezzel kiment a szóból s csakhamar visszatért a kötetel. A lelkes diákok pedig rohantak haza és tizennégy napon át éjjel-nappal másolták a költeményeket szórul-szóra, betűről-betűre, hogy megmentésük a pusztulástól. E közben *Laukó* *Károly*, a mostani keckeméti ev. ág. lelkész, a ki *Csurgy* *László* tanuló társával (most városi tisztii főorvos *Czeglédén*) két héten át fáradságtalanul másolta, a nagy munkába annyira megerőltette magát, hogy májbetegséget kapott. Mikor a tizennegyedik nap elérkezett, a rajongó diákok ígéretükhöz híven sértetlenül vitték vissza *Arany*nak az eredeti példányt, melyet a költő később az Akadémiának ajándékozott, a magukét pedig féltve őrítették meg... a mai napig. Persze, abban a szomorú időben egyikük sem hitte, hogy «*megvirrad még valaha*» a magyarnak, s hogy a «*borúra derű*» jön, a mikor *Petőfi* neve ismét ragyogni fog, szebben, mint valaha... *Laukó* *Károly* lelkész egyébként kijelentette, hogy ez érdekes relikviákat a *Petőfi*-háznak ajándékozta, a mint felépül.

Utazó tanulók. A *nagykanizsai* polgári iskola két tanulója, névszerint: *Péchy* *Frigyes* és *Kovács* *József*, már július elején indultak gyalogszeren azzal a szándékkal, hogy beharangozzák hazánkat. Budapestre érkezve, felkeresték a szerkesztőségeket és teljesen

modern módon egy kis reklámot csináltak maguknak. Legutóbb Debreczenben voltak. Itt is meglátogatták a *«Debreczeni Hírlap»* szerkesztőségét, mely következő sorokban emlékezett meg róluk:

«Tegnap városunkba érkezett két turista ifjú, Kovács József és Péchy Frigyes nagykanizsai diákok, kik július 5-én indultak el hazulról s bejárva a Balaton vidékét, Keszthelyt, Badacsonyt, Szekesfeherváron át Budapestre mentek. Ott neki vágta a nagy alföldnek s Czeglédén, Szolnokon keresztül tegnap délután 4 óraker városunkba jöttek s itt a collégiumban kaptak szállást. Innen Nagy-Váradon át Kolozsvárra mennek a tordai hasadékgig s bejárva a székely földet, a déli vidékeken mennek haza. Az ifjak mindenütt gyalog mennek».

Labdajáték-társaság. Az aradi állami főreáliskola VI—VII. és kir. főgimnázium VI—VII. osztályainak Aradon időző növendékei a szünidő tartamára «Junior» néven füles labdajáték-társaságot alakítottak, a melynek célja, hogy az estéknek 5—8 óráig terjedő részét a tagok kellemesen eltöltsék. A társulat tagjai, már eddig is szép számmal, naponként a jelzett időkben összegyülekeznek és igen kellemesen mulatnak.

Az érettségi vizsgálatok eredménye.

Aradi állami főreál: vizsgát tett 13, jelesen 6, jól 6, egyszerűen 1, nem bukott senki.
Besztercebányai r. kath. főg.: vizsgát tett 34, jelesen 4, jól 5, egyszerűen 17, két óra bukott 3, egy évre 5.
Brassói állami főreál: vizsgát tett 6, jelesen 1, jól 2, egyszerűen 3, nem bukott senki.
Egri áll. főreál: vizsgát tett 12, jelesen 1, jól 3, egyszerűen 4, két óra bukott 1, egy évre 3.
Keszthelyi r. kath. főgimn.: vizsgát tett 13, jelesen 4, jól 5, egyszerűen 3, két óra bukott 1.
Kis-Kún-Félegyházi k. főg.: vizsgát tett 24, jelesen 2, jól 3, egyszerűen 13, két óra bukott 5, egy évre 1.
Kolozsvári unit. főgimn.: vizsgát tett 17, jelesen 3, jól 6, egyszerűen 6, két óra bukott 1, végleg 1.
Mezőtúri ev. ref. főgimn.: vizsgát tett 11, jelesen —, jól 2, egyszerűen 7, két óra bukott 1, egy évre 1.
Miskolci ev. ref. főgimn.: vizsgát tett 27, jelesen 2, jól 5, egyszerűen 13, két óra bukott 4, egy évre 3.
Pécsi áll. főreál: vizsgát tett 16, jelesen 3, jól 7, egyszerűen 5, két óra bukott 1.
Pozsonyi ág. ev. lyceumban: vizsgát tett 27, jelesen 4, jól 8, egyszerűen 11, két óra bukott 2, egy évre 2.
Pozsonyi k. kath. főg.: vizsgát tett 49, jelesen 4, jól 13, egyszerűen 22, két óra bukott 8, egy évre 1.
Soproni ág. ev. főgimn.: vizsgát tett 54, jelesen 6, jól 14, egyszerűen 22, két óra bukott 10, egy évre 2.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Valaki tartozik nyolcz év múlva 5640 frtot fizetni; készpénzben mennyivel törlesztheti azt ma 5%-os kamatos kamattal mellett?

Földrajzi kérdés:

Melyik török város az, melynek nevéből betűjátékot lehet csinálni olyképen, hogy három első betűjét levágva, utána teszszük s így nyerünk egy magyar szót, mely második személyű birtokos raggal van ellátva?

Történelmi kérdés:

Hogy hívták és mely népnek volt legnagyobb istene az az emberek és napistene, kinek a karvalyok valának szentelve s ezért leginkább karvaly-fővel ábrázolták? A magyar nyelvben van egy ily hangzású rag. (Rácz S.)

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon madárnak, a melynek színe hamuszürke; bőbitája világos; feje, nyaka, begye és hasa élénkebb rózsaszínű? Hazája Ausztrália, hol nagy csoportokban tanyáznak s honnan hozzánk igen gyakran hozzák be.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. augusztus 27.

A 32. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Irodalomtörténeti kérdés: Faludi Ferencz, szül. 1704. Németújvárott, megl. 1779. Rohonczon. **Történelmi kérdés:** Kosciuszko Tádé, Csengey Gusztáv írt róla verset «A fogoly lengyel» czímen. **Számtani kérdés:** 32:99 év múlva. **Képrejtvény:** A nagyzás hóbortja.

Helyesen fejtették meg: Lichtenstern Béla, Bartsch Sándor, Windt Lajos, Bohrandt Lajos, Kemény Antal, Róth Ottó, Mandel Miksa, Schwitzer Zoltán, Gulovics Andor, Litsék Zoltán, Istvánffy József, Miróczky Árpád, Ács Nagy István, Kehl József, Balkányi Kálmán, Pláger Leo, Polnitzky Leo, Blumberg A., Lissen S., Borosnyay Oszkár, Horváth Sándor, Szenyovszky Ferencz, Isokrijev (?) Kristóf, Jankó Béla, Laufer Rezső és Ödön, Niegreisz János, Fuskás Endre, Vadas Zoltán.

A kifizűött könyvjutalmat Verne: «Utazás a föld alatt» című művét *Halász Lajos* tanuló nyerte el Budapesten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Azokat, a kik irodalmi pályázatunkon jutalmat nyertek, kérjük, hogy tudassák velünk pontos címüket, mert a jutalomkönyveket addig nem küldjük el. — **S. E.** A kis elbeszélés ügyesen van megírva, de hiányzik a poéntja. — **A «Hazafelé»** című vers az eddigiekhez képest igen nagy haladást mutat. — **H. S.** Budapest. Tudósítónak elfogadtuk. — **Blumberg.** Ebben az évben megelégednek még a gimnázium hatodik osztályának bizonyítványával, de a jövő évben már érettségi kell. — **F. J.** «Az én supplicálásom» bevált, honorarium gyanánt valami szép könyvet küldünk. — **T. S.** Budapesten nincs ásvány- és kagyló-kereskedés. Talán Calderoninál kaphat. **M. A.** — Döbsinai Jégbarlang. Bizony a megbírálásra most nem igen van időnk.

Vidéki szülők figyelmébe.

Keresztény család (keresk. isk. gymn. közelében) elvált 2—3 tanuló ifjút teljes ellátásra mosással együtt. Jó bánásmód és gondos felügyelet biztosított. Ajánlatok «Ellátás» jelige alatt a lap kiadóhivatalába kéretnek.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	DE RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Kéziratokat nem adunk vissza.		
Megjelenik minden vasárnap.			

VÉGE A PIHENÉSNEK.

(*) Meg vagyok arról győződve, hogy a tanulóifjuság kilenczven százaléka szívesen köszönti a szép őszi napokat hozó szeptembert s nem is annyira azokért a szép őszi napokért, hanem azért, hogy ismét megkezdődnek az előadások.

Azok, a kik most lépnek először a középiskolába, bizonyára végtelen boldogok, s türelmetlenül várják, hogy gimnazisták, vagy realisták legyenek. Ezeknek, — tapasztalásból tudom — igen hosszú a vacatio.

Azok, a kik már eddig is középiskolába jártak, azért örülnek, mert egy osztálylyal magasabbra jutnak, s így pl. az első osztályos szívesen jön vissza, mert már a másodikba jár. a negyedik meg már a főgimnáziumba kerül és görögöt tanul, a heted osztályos, mivel már az utolsó évet járja s szeretne az év munkájába mielőbb belefogni, hogy minél előbb el is végezhesse és érett ember legyen.

Ismétlem, elenyésző esekély azoknak a diákoknak a száma, a kiknek fájdalmat okozna, hogy vége van a vacationnak. Még a secundás diák is örül neki, mert vagy átmegy a javító vizsgán, vagy ha több tárgyból bukott — s olyan jó szülői vannak, a kik megengedik neki, hogy ismételjen — akkor legalább bizik abban, hogy az ismétlés esztendejében mulasztásait helyre hozza.

Azokat a fiukat, a kik nem örülnek az új iskolai évnek, ha tőlem függne, nem adnám iskolába. Ha nincs kedvök tanulni, minek erőltetik a tanulást. Vagy menjenek olyan pályára, hol inkább gyakorlati, mint elméleti tudásra van szükség, a hol látni, meg hallani kell azt, a mit meg kell

tanulni, mint sem könyvből tanulni. Mert bizony — tudom én — legtöbb diáknak a könyv nem kell.

Nagy dolog is az, előadás után leülni a könyv mellé s addig nyugton maradni, a míg a fejünkbe nem plántálódik az, a mi abban a könyvben van. Némely diák kezébe veszi a könyvet, el is olvassa a feladatot egyszer, talán kétszer is, s mikor így olvassa, olyan könnyűnek látszik az a feladat — a mit különben már hallott az iskolában is, — hogy az úrfi komolyan meg van arról győződve, hogy ő nagyon jól tudja. Nyugodt lelkiismerettel megy az iskolába is, de, — csodálatos és boszantó pech — mikor fölhívják csak «ez vagy az a szó nem jut az eszébe» s aztán a kegyetlen tanár beszekundázza.

Bizony, bizony, nem is úgy kell ám tanulni. *Igen kevés diák tudja azt, hogy hogyan kell tanulni.* Pedig azt is tanulni kell, hogy hogyan kell tanulni, s a ki ezt nem tudja, igen gyakran a saját hibája nélkül kerül bajba. A szülők korbolják, hogy rest, hogy elhetetlen, — pedig talán nem is a restségen múlik, hogy nincs a tanulásnak látszatja.

Tapasztalásból tudom ezt s nem egy jó hajlandóságú diákom lett gyengéből jó tanulóvá, mikor megtanítottam tanulni. Ehhez azonban sok jó akarat, komoly törekvés és nemes ambitio kell. Természetes, hogy nem számíthatók ide azok, a kiktől a difficilis natura megtagadta a szükséges tehetséget.

Azért tehát ti, a kik e sorokat olvassátok, szorgalmasan fogjatok hozzá a tanuláshoz, tegyetek eleget kötelességeiteknek, a melynek teljesítése csak édes lehet, hiszen nektek válik majd idővel hasznokra, — és ne sajnáljátok, hogy újra megkezdődik a munka és vége a pihenésnek.